

Innspill til leselyst-strategi fra Norsk Litteraturfestival 2023

Norsk Litteraturfestival har høye forventninger til den kommende leselyst-strategien og bidrar gjerne. Formidling til barn og unge er festivalens viktigste samfunnsoppdrag og noe vi satser stadig mer på, under festival og året rundt. Festivalen har et godt samarbeid med barnehager, skoler og bibliotek og gjennomfører årlig faste, leselystprosjekter. Vi mener at en ny nasjonal leselyst-strategi må være langsiktig, forskningsbasert og satse på prosjekter vi vet fungerer. I det følgende kommer vi med generelle innspill og presenterer hvordan vi kan bidra til å nå målet om økt leselyst.

Ferske tall fra den internasjonale PIRLS-undersøkelsen viser at norske tiåringer leser dårligere enn før. Blant samtlige land som deltok i undersøkelsen oppgir norske tiåringer å ha lavest leseglede. Dette er en alvorlig utvikling og det generelle bildet; at barn og unge leser mindre, at gutter leser mindre, og at det leses mindre i enkelte sosiokulturelle klasser, at lesingens status er i endring er bekymringsfullt.

Det er godt dokumentert at lesing er viktig for personlig helse, at leseevnen er avgjørende for evnen til å henge med i skoleløpet og bli en aktiv samfunnsborger som bidrar til verdiskaping og ivaretagelse av demokratiet. Det er derfor et viktig samfunnsanliggende å ta tak i problemene PIRLS-undersøkelsene og andre leseundersøkelser avdekker. Vi mener derfor at det er ekstremt viktig at den nasjonale leselyst-strategien omfatter tiltak som raskt bremser og på sikt snur den negative utviklingen.

På Lillehammer har skole, bibliotek og festival lenge jobbet koordinert og systematisk med leselysttiltak. Når en forskningsbasert lesemetodikk i skolen suppleres med gode støttefunksjoner fra biblioteket og et omfattende formidlingstilbud fra festivalen resulterer det i at elevenes leseferdigheter har utviklet seg markant i positiv retning. Vi vil oppfordre regjeringen til å se til denne måten å jobbe på, «Leseløft på Lillehammer», og satse friske midler slik at formidlingsprosjekter vi vet at virker og som er beskrevet under blir tilgjengelige for barn og unge over hele landet.

1. Hva mener du/dere er de tre største utfordringene knyttet til lesing og leselyst?

- a) **Tid brukt til lesing går ned.** Mengdetrening er nødvendig for å opparbeide leseevne. Det er derfor en trussel at lesing fortrenges av andre aktiviteter. Dette gjelder både barn, unge og voksne og er særlig alvorlig inntil grunnleggende leseferdigheter er opparbeidet. Lesing kan være krevende og utfordrende, og vi ser i økende grad at tidligere aktive lesere leser mindre og mindre
- b) **Digitalisering og økt skjermbruk.** Lesing er i endring og en negativ effekt av digitaliseringen er at vår evne til konsentrasjon og langlesning er redusert. Særlig for barn og unge er det viktig at skjerm er et supplement i skolehverdagen og ikke formatet de hovedsakelig benytter. Utfordringen er gjennomgående for lesere i alle aldre.

- c) **Ulike forutsetninger og oppfølging** i hjemmene til barn og unge, som igjen er en faktor som bidrar til økende klaseskiller.

2. Hva vil være de tre viktigste målgruppene for strategien?

- a) **Skolestartere og småtrinnet på barneskolen.** Overgangen fra barnehage til skole er et avgjørende punkt hvor lekbasert tilnærming og koordinert samarbeid mellom barnehage, skole, bibliotek og litteraturformidlere bidrar til trygghet, mestring og leselyst.
- b) **Eldre barn og ungdom.** Når barna blir eldre, blir konkurransen om deres tid og fra skjermbaserte aktiviteter stadig sterkere. For å vekke deres engasjement og leselyst er medvirkning og temaer som angår dem viktig. Fokus på lesing og tiltak som vekker leselyst er viktig gjennom hele skoleløpet og i alle fag, fra grunnskolen og videregående utdanning.
- c) **Voksne.** Mange har sluttet å lese bøker og lengre tekster. Dette er et samfunnsproblem. Lesing gir bedre livskvalitet.

3. Hva bør de tre viktigste tiltakene i strategien være?

- a) **Innføre lovpålagt skolebibliotek av høy kvalitet**
- b) **Satsning på og midler til litteraturformidling av høy kvalitet**
- c) **Satsning på ny norsk samtidslitteratur av høy kvalitet**

4. Har dere gode eksempler på hva som bidrar til leselyst?

Det er svært viktig med tiltak som strekker seg forbi det prosjektbaserte og midlertidige. Av tiltak vi vet virker, er forfatterbesøk, verksteder og annen litteraturformidling. Satsning på litteraturfestivaler, litteraturhus, DKS og formidling fra bibliotek. Et rikt utvalg bøker av høy kvalitet må være tilgjengelig på skolebibliotek og folkebibliotek.

Boklek som nasjonalt prosjekt

Forskning har vist at lekbasert lesing har best effekt på små barn og vi har et prosjekt med lang erfaring, gode resultater og som med relativt små ressurser kan utvikles til et nasjonalt prosjekt som retter seg mot alle skolestarterne i Norge.

Prosjektet heter Boklek og har 10-årsjubileum i år. Gjennom disse årene har 80-90 % av 10 kull skolestartere fra hele Innlandet deltatt. Prosjektet er et samarbeid mellom Norsk Litteraturfestival, Innlandet fylkesbibliotek og alle folkebibliotekene i Innlandet.

Boklek viser skolestarterne at det finnes mange veier inn i boka, gjennom å kombinere lesing og illustrasjon med aktiviteter, leker og formidling. Folkebibliotekene fremhever Boklek som noe av det beste de gjør fordi det bringer barnehagebarna til biblioteket, fordi det er et lystbetont kvalitetsprosjekt; kort og godt fordi det er et leselystprosjekt som virker. [Boklek](#)

Etter 10 år har vi mye erfaring, en god modell og 10 ferdig utviklede «Boklekpakker». Og en ambisjon om at skolestartere i alle norske fylker skal få tilbud om Boklek.

5. Er det andre viktige områder vi må huske på?

En leselest-strategi må være kunnskapsbasert og ha et helhetlig overblikk som inkluderer tiltak innen både kultur- og kunnskapssektoren.

Leseløft på Lillehammer viser at god metodikk, langsiktig satsning og tett samarbeid mellom skole, bibliotek og festival/formidler gir resultater.

Vi i Norsk Litteraturfestival stiller oss til disposisjon i leselest-arbeidet. Vi gleder oss til en offensiv og fremtidsrettet leselest-strategi!

Vennlig hilsen

Marit Borkenhagen
Festivalsjef
Norsk Litteraturfestival
Mobil: 918 18 374